

Bankacılık Sektörü İçin
Sürdürülebilirlik
Kılavuzu

Bankacılık Sektörü İçin Sürdürülebilirlik Kılavuzu Hakkında

Bankacılık Sektörü İçin Sürdürülebilirlik Kılavuzu, Türkiye Bankalar Birliği (TBB) Sürdürülebilirlik Çalışma Grubu tarafından, sürdürülebilir kalkınmaya bankacılık ve finans sektörünün vereceği katkıda iyi uygulamaları içeren bir rehber/kaynak dokümanı olmak üzere, sadece bilgilendirici mahiyette hazırlanmıştır. TBB Yönetim Kurulu, sektördeki iyi uygulamalar kapsamında tüm üye bankalara bu kılavuzdan yararlanmasını önermektedir.

Bankacılık ve finans sektörüne ilişkin sürdürülebilirlik iyi uygulamaları, aşağıda yer alan Bankacılık Sektörü Temel Sürdürülebilirlik İlkeleri çerçevesinde, bilgilendirme amaçlı bir rehber/kaynak dokümanı olarak yapılandırılmıştır:

İlke 1	Bankacılık Faaliyetlerinden Kaynaklanan Çevresel ve Sosyal Risklerin Değerlendirilmesi ve Yönetimi
İlke 2	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına Katkı
İlke 3	İklim Değişikliği ile Mücadele ve Adaptasyon
İlke 4	Finansal Sağlık ve Kapsayıcılık
İlke 5	İnsan Hakları ve Çalışan Hakları
İlke 6	Kapsayıcılık ve Fırsat Eşitliği
İlke 7	Paydaş Katılımı ve İletişim
İlke 8	Kurumsal Yönetim
İlke 9	Kurumsal Kapasite Geliştirme
İlke 10	İzleme ve Raporlama

Tanımlar

PROJE (VEYA YATIRIM PROJESİ):

Yatırım tutarı büyüklüğünden bağımsız, banka finansmanına konu olan mal ve hizmet üretimi için faaliyetlerin oluşturulması veya mevcut üretim ve hizmeti artırmak için genişletme ve/veya geliştirmeye yönelik yatırım plan ve/veya sabit kıymet yatırımı.

DÜŞÜK RİSK SEVİYESİ (KATEGORİ C):

Minimum düzeyde veya sıfır çevresel veya sosyal risk ve/veya etkisi olan faaliyetler için kullanılır.

ORTA RİSK SEVİYESİ (KATEGORİ B):

Az sayıda, genelde proje veya faaliyetin yerine özgü, büyük ölçüde geri döndürülebilir ve hâlihazırda hafifletme tedbirlerinin uygulandığı, sınırlı olumsuz çevresel veya sosyal risk ve/veya etkileri olabilecek projelerin/faaliyetlerin risk seviyesidir.

YÜKSEK RİSK SEVİYESİ (KATEGORİ A):

Çeşitli, geri döndürülemez veya görülmemiş boyutta, yönetilmesi önemli miktarda çaba ve organizasyon gerektiren, ciddi olumsuz çevresel veya sosyal risk ve/veya etkileri olabilecek projelerin/faaliyetlerin risk seviyesidir.

ÇEVRESEL VE SOSYAL DURUM TESPİTİ (VE/VEYA BOŞLUK ANALİZİ):

Projeden kaynaklanabilecek potansiyel çevresel ve sosyal risklerin yerel mevzuat ve/veya uluslararası standartlar ve iyi uygulamalar göz önünde bulundurularak sistematik bir şekilde belirlendiği, ölçüldüğü ve değerlendirildiği çalışma. Sıfırdan yatırımlarda uygulanacağı gibi ilave yatırımlar veya devam eden yatırımlar için de gerçekleştirilebilir.

ÇEVRESEL VE SOSYAL AKSİYON PLANI/EYLEM PLANI:

Çevresel ve Sosyal Durum Tespiti (veya Boşluk Analizi) çalışmasında belirlenen çevresel ve sosyal etki ve risklerin etkin ve sistematik bir şekilde yönetilebilmesi için alınması gereken temel aksiyonları/eylemleri içeren planı ifade eder.

ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM PLANI:

Proje özelinde oluşabilecek tüm çevresel ve sosyal etkilerin önlenmesi ve mümkün olmadığı durumlarda ise en aza indirilebilmesi için, yerel mevzuat, uluslararası standartlar ve iyi uygulamalar ışığında belirlenmiş önlemlerin ve gerçekleştirilmesi gereken izleme faaliyetlerinin detaylı olarak yer aldığı yönetim planını ifade eder.

KÜMÜLATİF ETKİ:

Bir eylemin (proje, proje faaliyeti) geçmişteki, mevcut veya gelecekteki etki alanı içerisindeki başka faaliyetler ile birlikte oluşturduğu/oluşturacağı çevresel ve sosyal etkiler.

DOĞAL KAYNAKLAR

Ekonomiye girdi sağlayan tüm doğal kaynakları (metaller, mineraller, yakıtlar, kereste, balık, su, toprak, temiz hava, biyokütle, biyolojik çeşitlilik, deniz ve kara vb.) kapsamaktadır.

KARBON AYAK İZİ:

Bir bireyin, kurumun, topluluğun ya da faaliyetin sera gazı miktarı açısından çevreye verdiği doğrudan ve/veya dolaylı zararın ölçüsüdür. Ulaşım, ısınma, elektrik tüketimi faaliyetleri sırasında ya da satın alınan ürünler ile atmosfere salınan sera gazları karbondioksit cinsinden ölçülür. Karbon Ayak İzi, “birim karbondioksit” ile ifade edilir.

Yönetici Özeti

Bankacılık Sektörü Temel Sürdürülebilirlik İlkeleri, kalkınmanın ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarının dikkate alınarak, bu konuların Bankaların faaliyetlerinde gözetilmesi için rehberlik etmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bankaların, Bankacılık Sektörü Temel Sürdürülebilirlik İlkelerinin de yardımıyla, faaliyetlerinin çevresel ve sosyal öngörülebilirliğini, saydamlığını ve izlenebilirliğini daha sistematik bir şekilde yönetmesi amaçlanmaktadır. Bu yaklaşımla oluşturulan öneri niteliğindeki temel ilkeler aşağıda özetlenmektedir:

İlke 1.

BANKACILIK FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN ÇEVRESEL VE SOSYAL RİSKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE YÖNETİMİ

1.a. Kredilendirme Faaliyetlerinde Çevresel ve Sosyal Risklerin Yönetimi (Bankacılık Sektörü-Dış Etkiler)

- Yatırımcı firmanın çevresel ve sosyal tüm ulusal kanun, yönetmelik ve ilgili düzenlemeler ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin gerekliliklerine uyumlu çalıştığının tespit edilmesi,
- Yatırım tutarı büyüklüğünden bağımsız olarak, finanse edilmek üzere incelenen tüm yatırım projeleri için çevresel ve sosyal risk değerlendirmesi yapılması,
- Finansman sağlanması planlanan yatırım projeleri kapsamında ortaya çıkabilecek çevresel ve sosyal etkilerin tanımlanması, sistematik bir şekilde yönetilmesi ve en aza indirilmesi için gerekli çevresel ve sosyal aksiyon ve yönetim planlarının oluşturulmasının sağlanması,
- Çevresel ve sosyal konularla ilgili taahhütlerin kredi koşulları içerisinde yer alması.

1.b. Bankacılık Faaliyetlerinde Çevresel ve Sosyal Risk Yönetimi (Bankacılık Sektörü-İç Etkiler)

Bankalar, tüm faaliyetlerini gerçekleştirirken ortaya çıkan iç etkilerini ölçme ve azaltma konusunda sistematik bir yapı geliştirmelidir. Bu çerçevede,

- Bankada iç etkileri ölçümleyebilecek, raporlayacak ve yönetebilecek organizasyonel bir yapının kurgulanması,
- Tüm faaliyet alanlarında (Genel Müdürlük, Bölge Müdürlüğü ve Şubeler gibi) karbon ayak izine konu kalemlerin ve tüketim takibinin nasıl yapılacağıının belirlenmesi,
- Tüm faaliyetlerde atık oluşumunun önlenmesi ve minimum seviyeye indirilmesine yönelik hedef ve stratejilerin oluşturulması,
- Enerji ve kaynak tüketimlerinin azaltımı için eylem planları oluşturulması ve uygulanması,
- Tedarikçiler ile ilgili süreçlerde de çevresel ve sosyal faktörlerin değerlendirilmesi.

1.c. Diğer Bankacılık Ürün ve Hizmetlerinde Sürdürülebilirlik Parametrelerinin Dikkate Alınması

- Bankalar, yatırım bankacılığı (halka arz, fon ve diğer kurumsal danışmanlık hizmetleri), ticari ve bireysel bankacılık gibi diğer bankacılık ürün ve hizmetlerinde kendi sürdürülebilirlik politikaları ve sosyal sorumluluk anlayışları çerçevesinde, sürdürülebilirlik parametrelerini gözeterak faaliyetlerini yürütmelidir.

İlke 2.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARINA KATKI

- Bankacılık hizmetlerinin yaygınlaştırılarak, toplumun tüm kesimlerinin ekonomik kaynaklara erişiminin sağlanmasının desteklenmesi,
- Karbon salımını azaltmaya yönelik yatırımlar başta olmak üzere iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik projelerin desteklenmesi,
- Sektörler ve şirketlere sağlanan finansal hizmetler ile kalıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyüme ve istihdamın desteklenmesi,
- Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme (KOBİ)'lerin uygun koşullu krediyi de kapsayan finansal hizmetlere erişiminin desteklenmesi ve değer zincirlerine ve piyasalara entegrasyonlarının artırılması,
- İnovasyon programları ile teknolojik atılımların, yenilikçiliğin ve girişimcilerin desteklenmesi,
- Sürdürülebilirlik raporları ile bireyler, kurumlar ve paydaşlar nezdinde farkındalığın artırılarak sürdürülebilir üretim ve tüketimin teşvik edilmesi.

İlke 3.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELE VE ADAPTASYON

- İç faaliyetlerden kaynaklanan sera gazı emisyon salımlarının periyodik olarak takip edilmesi, emisyon azaltım hedefleri konulması ve performansın periyodik olarak raporlanması,
- Mevcut ulusal strateji ve eylem planlarına paralel olarak iklim değişikliği finansmanının desteklenmesi,
- İklim değişikliği kaynaklı risklerin ve fırsatların değerlendirilebilmesi ve yönetilebilmesi için kapasite geliştirilmesi,
- Çevresel ve sosyal risk değerlendirme sürecine özellikle fiziksel iklim risklerinin de dâhil edilmesine veya ihtiyaca yönelik olarak alternatif değerlendirme araçlarının geliştirilmesi/kullanımına yönelik çalışmalar yapılması,
- İklim değişikliğinin kısa, orta ve uzun vadede yaratacağı deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olaylarının (şiddetli yağış, sel, kuraklık, dolu, hortum vb.) sıklık ve etkilerinin artışı gibi fiziksel risklerden kaynaklı operasyonel risklerin değerlendirilmesi ve gerekiyorsa aksiyon planlarının oluşturulması,
- İklimle Bağlantılı Finansal Beyanlar Görev Gücü'nün (TCFD) tavsiyeleri doğrultusunda, iklim değişikliği ile ilgili finansal risk ve fırsatların değerlendirilmesi, iklim değişikliği kaynaklı fiziksel ve geçiş risklerinin, risk yönetimi süreçlerine entegre edilmesi için çalışmalar yapılması ve belirlenen risklerin şeffaf bir şekilde beyan edilmesi/raporlanması,
- İklim değişikliği ile mücadele bilincini toplumda yaygınlaştırıcı ve farkındalığı artırıcı çalışmaların desteklenmesi.

İlke 4.

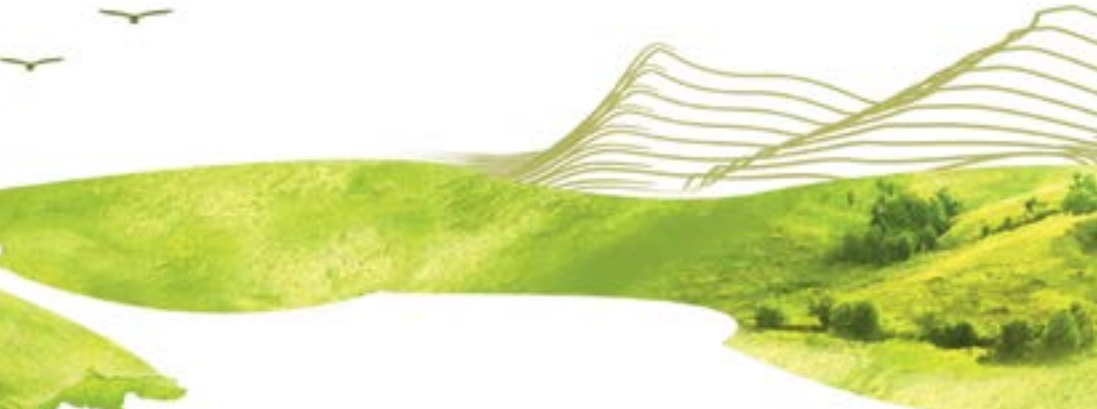
FİNANSAL SAĞLIK VE KAPSAYICILIK

- Sürdürülebilir kalkınmanın en temel odak noktalarından biri olan eşitsizliklerin azaltılması kapsamında, herkesin eşit şekilde finansal hizmetlere erişimine yönelik faaliyetler yürütülmesi,
- Engelli, yaşlı ve finansmana erişimi zor olan diğer bireylerin hem fiziksel hem de finansal özgürlüklerine katkıda bulunacak şekilde finansal çözümler sunulması,
- Özellikle yoksullar ve kırılğan durumdaki insanlar olmak üzere, bütün erkek ve kadınların mikrofinansı da kapsayan finansal hizmetlere ve ekonomik kaynaklara erişimini destekleyecek finansal çözümlerin geliştirilmesi,
- Üretimin, istihdam yaratmanın, girişimciliğin, yaratıcılık ve yenilikçiliğin desteklendiği kalkınma odaklı politikaların desteklenmesi ve finansal hizmetlere erişim yoluyla mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin resmiyet kazanmalarının ve büyümelerinin teşvik edilmesi,
- Bankaların, müşterilerin bilinçli finansal kararlar almalarına ve mali durumlarını yönetmelerine yardımcı olacak ürün ve hizmetler sunmaları,
- Finansal okur yazarlık eğitimlerinin sağlanması.

İlke 5.

İNSAN HAKLARI VE ÇALIŞAN HAKLARI

- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi prensiplerine, Türkiye'nin onayladığı ILO Sözleşmeleri'ne ve Türkiye'de insan hakları ve çalışma hayatını düzenleyen mevzuata uyum,
- İnsan kaynağı yönetim süreçlerinde fırsat eşitliğinin sağlanması, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile belirlenen ilkelere uygun olarak ayrımcılığın engellenmesi ve bu bağlamda çeşitliliğin desteklenmesi,
- İnsan hakları ve çalışan hakları konularının kurumun Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirme sürecinin (due-diligence) bir parçası haline getirilmesi,
- İnsan hakları ve çalışan hakları düzenlemelerine uyum, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına katkı sağlamaya yönelik uygulamalar, sürdürülebilirliğe yönelik raporlar ve farkındalık artırıcı faaliyetler ile tüm paydaşların insan hakları ve çalışan hakları uygulamalarını teşvik edici aktiviteler yapılması.

İlke 6.

KAPSAYICILIK VE FIRSAT EŞİTLİĞİ

- Çalışanlar arasında tüm uygulamalarda eşitlik ilkesinin finansal kurumların politika ve stratejilerinin bir parçası haline getirilerek kurumlar içerisinde yaygınlaştırılması,
- Kapsayıcılık ve fırsat eşitliği bilincinin sağlanmasının yanı sıra bu konudaki farkındalığın artırılması,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği alanında faaliyet gösteren ulusal ve uluslararası inisiyatiflere entegrasyonun özendirilmesi,
- Kapsayıcılık ve fırsat eşitliği odağında yer alan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na aktif katkının gözetilerek faaliyetlerde bulunulması.

İlke 7.

PAYDAŞ KATILIMI VE İLETİŞİM

- Başta çalışanlar olmak üzere tüm paydaşlarla iletişimin sağlanması,
- Finansal ve sürdürülebilirlik alanlarındaki faaliyetlerin paydaşların bilgisine şeffaf bir şekilde sunulması,
- Sürdürülebilirlik konusunda uluslararası standartlara ve inisiyatiflere üyeliklerin ve uyumun özendirilmesi (Birleşmiş Milletler Çevre Programı-Finansal İnisiyatif- (UNEP FI), Birleşmiş Milletler Küresel İş birliği (Global Compact), Karbon Saydamlık Projesi, Küresel Raporlama İnisiyatifi (GRI) vs.),
- Sürdürülebilirlik performansı raporlamasının yapılması,
- Sosyal sorumluluk projeleriyle bu konulardaki farkındalığın artırılması ve bu konuların desteklenmesi.

İlke 8. KURUMSAL YÖNETİM

- Sermaye Piyasası Kurumu (SPK) tarafından yayınlanmış olan Kurumsal Yönetim İlkeleri'ne sürekli ve tam uyumun hedeflenmesi,
- Kurumsal Yönetim Tebliği kapsamında, halka açık ortaklıkların Çevresel, Sosyal, Kurumsal Yönetim çalışmalarını yürütürken açıklamaları beklenen temel ilkelerin ("Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi") takip edilmesi ve raporlanması,
- Kurumsal Yönetim performansının bağımsız kuruluşlar tarafından gözden geçirilmesi,
- Sürdürülebilirlik kavramının bankanın tüm operasyonlarına tam entegrasyonu için uygun yönetim yapısının kurulması.

İlke 9.

KURUMSAL KAPASİTE GELİŞTİRME

- Sürdürülebilir Bankacılık taahhütlerinin yerine getirilmesi için ilgili rollerin ve sorumlulukların belirlenmesi,
- Sürdürülebilir Bankacılık konuları ile ilgili uygulanabilir eğitim paketlerinin hazırlanması ve eğitimlerin bu kapsamda verilmesi.

İlke 10.

İZLEME VE RAPORLAMA

- Sürdürülebilirlik kapsamındaki faaliyetlerin raporlanması,
- Uluslararası raporlama standartlarının ve bu alandaki gelişmelerin gözetilmesi,
- Performans göstergelerinin belirlenmesi ve izlenmesi,
- Performans göstergelerinin banka performans yönetimi ve yönetim raporlama süreçleri ile entegrasyonunun sağlanması,
- Yıllık performans sonuçlarının açıklanması.

Bankacılık Sektörü Temel Sürdürülebilirlik İlkeleri

İlke 1.

BANKACILIK FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLANAN ÇEVRESEL VE SOSYAL RİSKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE YÖNETİMİ

1.a. Kredilendirme Faaliyetlerinde Çevresel ve Sosyal Risk Yönetimi (Bankacılık Sektörü-Dış Etkiler)¹

Kredilendirme faaliyetlerinde çevresel ve sosyal etki ve risklerin etkin şekilde değerlendirilmemesi ve yönetilememesi hem bankalar hem de yatırımcı firmalar için itibar kaybına ve finansal risklerin oluşmasına sebep olabilmektedir. Bu nedenle, kredi değerlendirme süreçlerinde finansal, teknik ve ekonomik konuların dikkate alındığı gibi çevresel ve sosyal etki ve risklerin de değerlendirilmesi ve uygun şekilde yönetilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bankaların öncelikle kredi politikasının bir eki olarak, ulusal mevzuat ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler doğrultusunda, finansman sağlamayacakları faaliyetleri bir "Finanse Edilmeyen veya Yasaklı Faaliyetler Listesi" altında belirlemeleri önerilmektedir.

Bankalar, çevresel ve sosyal risk değerlendirme sürecini kredi politikası ve kredi değerlendirme süreçlerine dâhil ederek konuyu içselleştirmelidirler. Kredilendirme faaliyetlerinde çevresel ve sosyal risk değerlendirme ve yönetiminin iki basamakta ele alınması önerilmektedir:

1. Kredi kullanacak firmanın mevcut durumda gerçekleştirdiği faaliyetlerden kaynaklanan çevresel ve sosyal etkilerin ve risklerin gözetilmesi sağlanmalıdır. Bu kapsamda, bankadan kredi talebinde bulunan firmanın ulusal mevzuat gerekliliklerini sağladığının tespiti yapılmalıdır. Bankalar, çevresel ve sosyal politikaları çerçevesinde kendi değerlendirme prosedürlerini oluşturmalıdır.
2. Kredi talebi bir yatırımın finansmanı ile ilgiliyse, finansmana konu yatırım projesinden kaynaklanacak olan çevresel ve sosyal etkiler ve potansiyel risklerin tanımlanması ve yönetilmesi² gerekmektedir. Çevresel ve sosyal etkiler ve riskler, projenin yatırım tutarına

1) Konuyla ilgili ek bilgi için, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ("EBRD") tarafından hazırlanan "Environmental & Social Risk Management Manual" incelenebilir (<https://www.ebrd.com/who-we-are/our-values/environmental-emanual-risk.html>)

2) Konuyla ilgili detaylı bilgi için, "Ekvator Prensipleri 4" incelenebilir (<https://equator-principles.com/wp-content/uploads/2020/05/The-Equator-Principles-July-2020-v2.pdf>)

bağlı olmaksızın, ilgili sektöre³, yatırımın ölçeğine, kullanılacak teknolojiye, yatırımın yapılacağı yere, doğal kaynaklara olan etkisine, yerleşim alanlarına olan yakınlığına, hassas ve koruma altına alınmış alanlara yakınlığına ve yatırımcı firmanın çevresel ve sosyal konuları yönetme konusunda sahip olduğu bilgi, deneyim ve yaklaşıma bağlı olarak değişebilmektedir. Dolayısıyla her yatırım projesi için özel bir çalışmanın yapılması gerekebilmektedir.

Yatırım projelerinde, proje için başta Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği⁴ kapsamında hazırlanmış çalışmalar olmak üzere, projenin çevresel ve sosyal dokümantasyonu (ve gerekli görülüyorsa banka ve/veya danışmanı tarafından gerçekleştirilecek saha ziyaretinin bulguları) doğrultusunda potansiyel çevresel ve sosyal etkileri değerlendirilmelidir. Genel bir ifadeyle değerlendirilmesi gereken temel konular, çevresel ve sosyal risk ve etkilerin değerlendirilmesi ve yönetimi, iş ve çalışma koşulları, kaynak verimliliği ve kirliliğin önlenmesi, toplum sağlığı, güvenliği ve emniyeti, halkın katılımı ve bilgilendirilmesi, arazi alımları ve zorunlu fiziksel ve ekonomik yer değiştirme, biyolojik çeşitliliğin korunması ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve kültürel mirastır^{5,6}. Son dönemde özellikle iklim değişikliği, biyoçeşitlilik^{7,8} ve insan hakları konuları da daha fazla gündeme gelmektedir⁹.

3) Konuyla ilgili ek bilgi için EBRD tarafından hazırlanan “Sub-Sectoral Environmental and Social Guidelines” çalışması ve IFC önderliğinde hazırlanan FIRST (Financial Institutions: Resources Solutions and Tools) for Sustainability portalı içerisinde yer alan “Environmental and Social Risk By Industry Sector” sayfası incelenebilir (<http://firstforsustainability.org/risk-management/understanding-environmental-and-social-risk/risk-by-industry-sector>)

4) Güncel Yönetmelik için (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20235&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>).

5) IFC Performans Standartları için (https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/d8076ba1-5879-442a-9755-dd85e653cf63/PS_Turkish_2012_Full_Document.pdf?MOD=AJPERES&CVID=iAsitp)

6) EBRD Performans Gereklilikleri için (<https://www.ebrd.com/who-we-are/our-values/environmental-and-social-policy/performance-requirements.html>)

7) Biyoçeşitliliğin korunması ile ilgili olarak “Finance Sector and Biodiversity Conservation” dokümanı incelenebilir (https://ec.europa.eu/environment/archives/business/assets/pdf/sectors/FINAL_Finance.pdf)

8) Biyoçeşitlilik konusunun finans sektörü için oluşturduğu risk ve fırsatlar için; “Biodiversity Opportunities and Risks for the Financial Sector” dokümanı incelenebilir (https://www.dnb.nl/binaries/Biodiversity%20opportunities%20risks%20for%20the%20financial%20sector_tcm46-389029.pdf)

9) Konuyla ilgili ek bilgi için, “Ekvator Prensipleri 4” incelenebilir (<https://equator-principles.com/wp-content/uploads/2020/05/The-Equator-Principles-July-2020-v2.pdf>)

Yatırım projeleri, Kategori A¹⁰ (Yüksek risk seviyesi), Kategori B+ (Orta-yüksek risk seviyesi), Kategori B- (Orta-düşük risk seviyesi) (Yalnızca Kategori B olarak da sınıflandırma yapılabilir) ve Kategori C (Düşük risk seviyesi) olarak sınıflandırılabilirler^{11,12}. Bu çerçevede, yatırım tutarı büyüklüğü gözetmeksizin, tüm yatırım projelerinin bankaların kendi kurgularına göre oluşturacakları bir “Çevresel ve Sosyal Riski Değerlendirme Sistemi Modeli” (veya Aracı) kullanılması önerilir. Burada amaç, standart bir model veya araç kullanarak belirlenen çevresel ve sosyal risk kategorisi doğrultusunda, yatırımcı firmaların etkilerin önlenmesi veya mümkün değilse en aza indirilmesine yönelik gerekli önlemleri almalarını sağlamaktır.

Çevresel ve sosyal etkilerin sistematik bir şekilde yönetilmesi için yukarıda belirtilen her bir risk seviyesi için banka ve firma tarafından alınması gereken aksiyonlar ve proje için hazırlanması gereken yönetim ve izleme planları, banka tarafından belirlenmelidir. Aşağıda her bir risk kategorisi için sorgulanması gereken temel konular ve alınması önerilen aksiyonlar bankalara yol gösterici olması açısından verilmektedir¹³. Sadece 3 kategori seviyesi (A, B, C) uygulamayı tercih eden kurumlar, aşağıda B+ ve B- için verilen aksiyon planlarından uygun olanını seçerek uygulayabilirler.

Kategori C (Düşük risk seviyesi):

- Yatırım projesiyle ilgili çevresel ve sosyal riskler ve etkiler kısıtlıdır ve ayrıca özel tedbirler alınması gerekmemektedir.
- Ulusal mevzuata göre firmanın almak zorunda olduğu her türlü izin, lisans ve ruhsatın bulunması şartıyla kredi kullandırımı yapılabilir.
- Geçici izin veya geçici ruhsat bulunan firmalara kredi kullandırımı durumunda, konu takip edilmelidir.

10) EBRD Çevresel ve Sosyal Politikası'nda yer alan örnek Kategori A projeleri için (<https://www.ebrd.com/cs/Satellite?c=Content&cid=1395241388678&d=&pagename=EBRD%2FContent%2FDownloadDocument>)

11) IFC Çevresel ve Sosyal Risk Kategorizasyonu için (https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/sustainability-at-ifc/policies-standards/es-categorization)

12) Dünya Bankası, IFC, EBRD gibi uluslararası finans kurumları ve Ekvator Prensiplerini kabul eden bankalar yukarıda belirtilen ve A, B, C harfleriyle tanımlanan çevresel ve sosyal risk sınıflandırmasını kullanmaktadır

13) Konuyla ilgili daha detaylı bilgi için “Ekvator Prensipleri 4” incelenebilir (<https://equator-principles.com/wp-content/uploads/2020/05/The-Equator-Principles-July-2020-v2.pdf>)

Kategori B- (Orta-düşük risk seviyesi):

- Ulusal mevzuata göre firmanın almak zorunda olduğu her türlü izin, lisans ve ruhsat bulunmalıdır.
- Geçici izin veya ruhsat bulunan firmalara kredi kullandırımı durumunda, konu takip edilmelidir.
- Firmanın çevresel ve sosyal etkileri ve riskleri yönetmek için yeterli kapasitesinin olduğundan emin olunmalıdır.
- Proje için belirlenen risklerin yönetilmesine yönelik olarak, firmadan riske özel yönetim planları hazırlanması talep edilebilir.

Kategori B+ (Orta-yüksek risk seviyesi):

- Ulusal mevzuata göre firmanın almak zorunda olduğu her türlü izin, lisans ve ruhsat bulunmalıdır.
- Proje için, uluslararası standartlar gözetilerek¹⁴, Çevresel ve Sosyal Risk Değerlendirmesi'nin veya kapsamlı bir Çevresel ve Sosyal Durum Tespiti Çalışması'nın hazırlanmış olması önerilir.
- Proje için belirlenen risklerin yönetilmesine yönelik olarak Çevresel ve Sosyal Aksiyon Planı oluşturulmalıdır.
- Proje için belirlenen risklerin büyüklüğüne bağlı olarak, firmadan riske özel yönetim planları (Biyçeşitlilik Yönetim Planı, Kümülatif Etki Analizi ve Yönetimi Planı, Paydaş Katılım Planı, Arazi Edinimi ve Yeniden Yerleşim Eylem Planı, Atık Yönetim Planı, Hava Kalitesi Yönetim Planı, Gürültü Yönetim Planı, Toplum Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Planı, Rastlantısal Arkeolojik Buluntu Prosedürü vb.) hazırlanması talep edilebilir.
- Banka'nın çevresel ve sosyal uzmanı bulunmuyorsa, projenin inşaat ve işletme dönemlerinde ve banka tarafından belirlenecek sıklığa göre Çevresel ve Sosyal Aksiyon Planı gerekliliklerinin bağımsız bir danışman tarafından düzenli olarak izlenmesi ve bankaya raporlanması önerilmektedir.
- Firmanın çevresel ve sosyal etkileri yönetmek için yeterli kapasitesinin olduğundan emin olunmalıdır.

14) Örneğin, Dünya Bankası (WB) Çevresel ve Sosyal Standartları, IFC Performans Standartları ve EBRD Performans Gereklilikleri

Kategori A (Yüksek risk seviyesi):

- Firmanın bulunduğu sektör ve kapasitesi çerçevesinde ilgili ulusal mevzuata göre, firmanın almak zorunda olduğu her türlü izin, lisans ve ruhsat bulunmalıdır.
- Geçici izin veya ruhsat bulunan firmalara kredi kullandırımı durumunda konu takip edilmelidir.
- Proje için, uluslararası standartlar gözetilerek, Çevresel ve Sosyal Risk Değerlendirmesi'nin hazırlanmış olması gerekmektedir.
- Proje için belirlenen risklerin yönetilmesine yönelik olarak Çevresel ve Sosyal Aksiyon Planı oluşturulmalıdır.
- Proje için belirlenen risklerin yönetimi için bir Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi (ÇSYS) çatısı altında riske özel yönetim planları (Biyçeşitlilik Yönetim Planı, Kümülatif Etki Analizi ve Yönetim Planı, Paydaş Katılım Planı, Arazi Edinimi ve Yeniden Yerleşim Eylem Planı, Atık Yönetim Planı, Hava Kalitesi Yönetim Planı, Gürültü Yönetim Planı, Toplum Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Planı, Rastlantısal Arkeolojik Buluntu Prosedürü vb.) hazırlanması talep edilmelidir.
- Projenin inşaat ve işletme dönemlerinde ve banka tarafından belirlenecek sıklığa göre Çevresel ve Sosyal Aksiyon Planı gerekliliklerinin bağımsız bir danışman tarafından düzenli olarak izlenmesi ve bankaya raporlanması önerilmektedir.
- Firmanın çevresel ve sosyal etkileri yönetmek için yeterli kapasitesinin olduğundan emin olunmalıdır.

Bankalar, çevresel ve sosyal risklerin analizi sonucunda belirlenen çevresel ve sosyal risk kategorisi kapsamında hazırlanması ve uygulanması gereken çevresel ve sosyal aksiyon ve yönetim planlarını, kredi sözleşmesinin bir maddesi olarak yer almasını sağlamadılar.

Firmaların bankalar tarafından düzenli olarak izlenmesi ve belirlenmiş çevresel ve sosyal aksiyonları alıp almadıklarının yakın takibi projelerin çevresel ve sosyal performanslarını artıracaktır.

1.b. Bankacılık Faaliyetlerinde Çevresel ve Sosyal Risk Yönetimi (Bankacılık Sektörü-İç Etkiler)

Bankalar, tüm faaliyetlerini gerçekleştirirken ortaya çıkan iç etkilerini ölçme ve azaltma konusunda sistematik bir yapı geliştirmelidir. İç etkileri azaltma konusunda, aşağıdaki hususlar bankalara yardımcı olacaktır.

- Bankada iç etkileri ölçümleyebilecek, raporlayacak ve yönetebilecek organizasyonel bir yapının kurgulanması,
- Tüm faaliyet alanlarında (Genel Müdürlük, Bölge Müdürlüğü ve Şubeler gibi) karbon ayak izine konu kalemlerin ve tüketim takibinin nasıl yapılacağı belirlenmesi,
- Tüm faaliyetlerde atık oluşumunun önlenmesi ve minimum seviyeye indirilmesine¹⁵ yönelik hedef ve stratejilerin oluşturulması,
- Enerji ve kaynak tüketimlerinin azaltımı için eylem planı oluşturulması ve uygulanması,
- Tedarikçiler ile ilgili süreçlerde de çevresel ve sosyal faktörlerin değerlendirilmesi.

1.c. Diğer Bankacılık Ürün, Hizmet ve Faaliyetlerinde Sürdürülebilirlik Parametrelerinin Dikkate Alınması

Bankacılık Sektörü Temel Sürdürülebilirlik İlkelerini uygulayan bankaların, kredilendirme faaliyetleri dışındaki yatırım bankacılığı (halka arz, fon ve diğer kurumsal danışmanlık hizmetleri), ticari ve bireysel bankacılık gibi diğer bankacılık ürün ve hizmetlerinde bu kılavuzda belirtilen sürdürülebilirlik parametrelerini dikkate alması ve uygulaması önerilir.

1.a bölümünde sunulduğu şekilde çevresel ve sosyal risk kategorizasyonunun yapılması ve yukarıda detayları ile anlatılan süreçlerle ilerlenmesi mümkün olmayan ve ilke 1.c kapsamında değerlendirilebilecek durumlarda, her banka kendi sürdürülebilirlik politikası ve sosyal sorumluluk anlayışı çerçevesinde sürdürülebilirlik parametrelerini gözeterek faaliyetlerini yürütmelidir.

15) Sıfır Atık yaklaşımı ve atık önleme/azaltımı uygulamaları ile ilgili detaylı bilgiye ulaşmak için (<https://webdosya.csb.gov.tr/db/sifiratik/icerikler/k-tapc-k-2017-1-20180129130757.pdf>, <https://www.dbs.com/sustainability/zero-food-waste>, <https://www.epa.gov/smm/managing-and-reducing-wastes-guide-commercial-buildings>)

İlke 2.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARINA KATKI

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 2015 yılında üye ülkeler tarafından kabul edilen “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları”¹⁶, 2030 yılı itibarıyla erişilmesi hedeflenen 17 temel amaç ve 169 hedeften oluşmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınmanın birbiriyle bağlantılı olan ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları ile ele alındığı bu amaçların gerçekleştirilmesinde, hükümetler başta olmak üzere özel sektör dâhil tüm paydaşların iş birliği ve iyi yönetişimi önem taşımaktadır.

Ana faaliyet konularından biri olan kredilendirme ile bankalar, finansal kaynakların ihtiyaç sahiplerine verimli şekilde aktarımına aracılık ederek kalkınmayı destekleyen ve ekonomik sistemin dayanıklılığına katkı sağlayan önemli ekonomik aktörlerdir. Bu bağlamda, bankaların Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na ulaşmaya katkı sağlayan faaliyet ve uygulamalarda bulunmaları, sektörel sorumlulukları gereği önem taşımaktadır.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları bazında, bankaların katkı sağlayabileceği faaliyet ve uygulamalar arasında aşağıdaki örnekler verilebilir:

16) Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Birleşmiş Milletler Türkiye sayfasından detaylı incelenebilir (<https://turkey.un.org/tr/sdgs>)

Amaç 1:**Yoksulluğun tüm biçimlerini her yerde sona erdirmek**

- Bankacılık hizmetlerinin yaygınlaştırılarak, toplumun tüm kesimlerinin ekonomik kaynaklara erişim sağlamasının desteklenmesi,
- Küçük girişimcilere ve kadınlara yönelik mikro finansman vb. kredilendirme olanakları ile yoksullukla mücadelenin desteklenmesi.

Amaç 2:**Açlığı bitirmek, gıda güvenliğine ve iyi beslenmeye ulaşmak ve sürdürülebilir tarımı desteklemek**

- Tarım, hayvancılık ve balıkçılık ile geçinen ailelere yönelik finansal hizmetler ile verimlilik artışı ve gıda güvenliğinin finansal, dijital ve zirai okuryazarlığın da güçlendirilerek desteklenmesi,
- Sürdürülebilir tarım uygulamaları kapsamında finansal kaynaklara ve bilgiye erişimin finansal ve danışmanlık hizmetleri ile desteklenmesi,
- Tarımsal üretim kapasitesini artırmaya yönelik yatırımlar için ulusal ve uluslararası kaynaklara aracılık edilerek tarımın desteklenmesi.

Amaç 3:**Sağlıklı ve kaliteli yaşamı her yaşta güvence altına almak**

- Finansal okuryazarlığı artırıcı uygulamalar ile bireylerin finansal risklerden korunmasının desteklenmesi.

Amaç 4:**Kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimi sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarını teşvik etmek**

- Toplumun farklı kesimlerine yönelik girişimcilik eğitim programları ile eğitimin ve buna bağlı istihdam olanaklarının desteklenmesi,
- Çalışanlara yönelik eğitim programları ile yaşam boyu öğrenim fırsatlarının sağlanması.

Amaç 5:**Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınlar ile kız çocuklarını güçlendirmek**

- Kadın girişimcilere yönelik eğitimler ve finansman hizmetleri ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi,
- İşyerindeki uygulamalar ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi.

Amaç 6:**Herkes için erişilebilir su ve atık su hizmetlerini ve sürdürülebilir su yönetimini güvence altına almak**

- Sürdürülebilir su kullanımı, su verimliliği ve döngüsel ekonomi vb. alanlarda projelerin yatırım kredileri ile desteklenmesi,
- İşyerindeki uygulamalar ve çalışanlara yönelik eğitimler ile sürdürülebilir su kullanımının desteklenmesi.

Amaç 7:**Herkes için karşılanabilir, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimi sağlamak**

- Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği projelerinin yatırım kredileri ile desteklenmesi,
- Fosil yakıt sektöründe kredilendirme politikaları ile yenilenebilir enerjiye dönüşümün teşvik edilmesi,
- İşyerindeki uygulamalar ve çalışanlara yönelik eğitimler ile enerji verimliliğinin desteklenmesi.

Amaç 8:**İstikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve herkes için insana yakışır işleri desteklemek**

- Sektörler ve şirketlere sağlanan finansal hizmetler ile kalıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyüme ve istihdamın desteklenmesi,
- Şirketlere sağlanan danışmanlık hizmetleri ile verimlilik artışının desteklenmesi,
- İstihdam artırıcı yerel ve bölgesel projelerin yatırım kredileri ile desteklenmesi,
- Sürdürülebilir Turizme yönelik yatırımların desteklenmesi,
- Toplumun tüm kesimlerine bankacılık hizmetlerinin erişimi teşvik edilerek finansal kurumların kapasitelerinin güçlendirilmesi,
- İşyerindeki uygulamalar ile çalışan hakları eksiksiz şekilde korunarak diğer paydaşların teşvik edilmesi.

Amaç 9:**Dayanıklı altyapılar tesis etmek, kapsayıcı ve sürdürülebilir sanayileşmeyi desteklemek ve yenilikçiliği güçlendirmek**

- Altyapı projeleri ile sürdürülebilir sanayileşmeyi destekleyen projelerin yatırım kredileri ile desteklenmesi,
- KOBİ'lerin uygun koşullu krediyi de kapsayan finansal hizmetlere erişiminin desteklenmesi ve değer zincirlerine ve piyasalara entegrasyonlarının artırılması,
- İnovasyon programları ile teknolojik atılımların, yenilikçiliğin ve girişimcilerin desteklenmesi.

Amaç 10:**Ülkeler içinde ve arasında eşitsizlikleri azaltmak**

- Bölgesel kalkınma projelerinde yatırım kredileri ile ülke içindeki eşitsizliklerin azaltılmasına yönelik faaliyetlerin desteklenmesi,
- Finansal kaynaklar ile ekonomi ve sektörler desteklenerek milli kalkınmaya katkı sağlanması.

Amaç 11:**Şehirleri ve insan yerleşimlerini kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak**

- Sürdürülebilir kentleşme, atık yönetimi ve yaşam alanlarını iyileştirici benzeri projelerin yatırım kredileri ve kamu sektörü iş birlikleri ile desteklenmesi.

Amaç 12:**Sürdürülebilir üretim ve tüketim kalıplarını sağlamak**

- Sürdürülebilirlik raporları ile bireyler, kurumlar ve paydaşlar nezdinde farkındalığın artırılarak sürdürülebilir üretim ve tüketimin teşvik edilmesi,
- İşyerindeki uygulamalar ve sürdürülebilir kalkınma alanında çalışanlara yönelik eğitimler ile sürdürülebilir tüketimin ve sürdürülebilir atık yönetiminin desteklenmesi.

Amaç 13:**İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için acilen eyleme geçmek**

- Karbon salımını azaltmaya yönelik yatırımlar başta olmak üzere, iklim değişikliği ile mücadele ve adaptasyona yönelik projelerin desteklenmesi,
- Kredilendirme politikaları ile iklim değişikliği ile mücadelenin desteklenmesi,
- İklim değişikliğinde paydaşların farkındalığının artırılmasına yönelik kurumsal kapasitenin geliştirilmesi.

Amaç 14:**Sürdürülebilir kalkınma için okyanusları, denizleri ve deniz kaynaklarını korumak ve sürdürülebilir kullanmak**

- Su kirliliğinin önlenmesi, deniz ve kıyı ekosistemleri ile biyoçeşitliliğin korunmasına yönelik projelerin yatırım kredileri ile desteklenmesi,
- İşyerindeki uygulamalar ve çalışanlara yönelik eğitimler ile su kirliliğinin önlenmesinin desteklenmesi.

Amaç 15:

Karasal ekosistemleri korumak, iyileştirmek ve sürdürülebilir kullanımını desteklemek; sürdürülebilir orman yönetimini sağlamak; çölleşme ile mücadele etmek; arazi bozunumunu durdurmak ve tersine çevirmek; biyolojik çeşitlilik kaybını engellemek

- Biyoçeşitliliğin ve kara ekosistemlerinin korunması ve sürdürülebilir kullanımına yönelik projelerin yatırım kredileri ile desteklenmesi.

Amaç 16:

Sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumlar tesis etmek, herkes için adalete erişimi sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak

- Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanına aracılık edilmesini engelleyici politika ve uygulamalarla ulusal ve uluslararası barışın desteklenmesi.

Amaç 17:

Uygulama araçlarını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınma için küresel ortaklığı canlandırmak

- Ulusal ve uluslararası kuruluşlarla yapılan iş birlikleri ile şirketlerin ve diğer kurumların uzun vadeli finansal sürdürülebilirliğinin sağlanmasının desteklenmesi.

İlke 3.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELE VE ADAPTASYON

Sanayi devrimiyle birlikte insan faaliyetlerinden kaynaklanan atmosferdeki sera gazları oranının artmasıyla ilişkilendirilen küresel iklim değişikliği, insanlığın geleceğini tehdit eden ve çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları olan en büyük sorunlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Bilimsel çalışmalar, iklim değişikliğinin ülkemizde her bölge için farklı sonuçları olacağına işaret etmekle birlikte, Dünya geneline paralel olarak, Türkiye’de de genel olarak ortalama sıcaklıkların artacağını, su kaynaklarının ciddi derecede azalacağını, tarımsal verim kayıplarının yaşanacağını, deniz seviyesinin yükseleceğini, sel ve taşkınların, orman yangınlarının, kuraklık ve çölleşmenin sıklığının ve etkilerinin artacağını ve biyoçeşitliliğin olumsuz etkileyeceğini göstermektedir¹⁷. Dolayısıyla üretim ve ticaretin iklim değişikliğinden olumsuz etkileneceği gerçeği dikkate alınarak, bankaların finanse ettiği kurumlardan dolayı iklim değişikliği kaynaklı finansal riske maruz kalacağı bir gerçektir.

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 21. Taraflar Konferansı’nda (COP 21) üzerinde uzlaşmaya varılan ve 4 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe giren Paris Anlaşması, iklim değişikliğine karşı küresel çapta verilen mücadelede önemli bir dönüm noktasıdır. Paris Anlaşması çerçevesinde iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerinin engellenebilmesi için 2100 yılındaki küresel ortalama sıcaklık artışının sanayi öncesi döneme göre 2 °C’nin olabildiğince altında tutulması ve mümkünse 1,5 °C ile sınırlandırılması hedeflenmiştir. Anlaşmanın, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları¹⁸ (Sustainable Development Goals) çerçevesinde gelecek nesillere daha sürdürülebilir ve sağlıklı bir dünya bırakmak adına da önemli bir fırsat olduğu değerlendirilmektedir.

Türkiye, Paris Anlaşması’nı 22 Nisan 2016 tarihinde imzalamış fakat henüz onaylamamıştır. Bununla birlikte, Türkiye, emisyon azaltma stratejisi kapsamında 30 Eylül 2015 tarihinde Niyet Edilen Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkı (INDC) hedefini¹⁹ paylaşmıştır. Söz konusu dokümanda, “2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarında baz senaryo (Business As

17) Konuyla ilgili detaylı bilgi için (<http://climatechange.boun.edu.tr/iklim-degisikliginin-turkiyeve-etkileri/>)

18) Konuyla ilgili detaylı bilgi için (<https://www.kureselamaclar.org/>)

19) Konuyla ilgili detaylı bilgi için (<https://iklim.csb.gov.tr/paris-anlasmasi-i-98587>)

Usual) seviyesinden yüzde 21'e varan bir azalma" hedeflenmektedir. İklim değişikliği ile mücadele ve adaptasyon konusu, Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi ve Eylem Planı²⁰, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı²¹ ve Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı²² (2017-2023) gibi önemli ulusal strateji ve eylem planlarında da yer almaktadır.

İklim değişikliği ile mücadele ve adaptasyonda, tarım, enerji, sanayi, ulaşım, atık yönetimi ve şehirlerde hızlı ve geniş kapsamlı dönüşümlere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu durum, içerisinde finans kuruluşlarının da dâhil olduğu küresel çapta bir iş birliğini gerektirmektedir.

Bankalar, etkili bir iklim değişikliği mücadele stratejisi için tüm faaliyetlerinde doğal kaynak (elektrik, su ve doğalgaz gibi) kullanımlarını, oluşan atık miktarlarını ve sera gazı emisyonlarını mümkün olduğunca azaltmayı hedeflemelidir. Bu doğrultuda, bankaların öncelikle kaynakların verimli kullanılmasını ve "Sıfır Atık" (atık oluşumunun önlenmesi veya mümkün değilse en aza indirilmesi, etkin toplama sistemlerinin kurulması ve atıkların geri dönüştürülmesi/kazanılması) yaklaşımını benimsemeleri gerekmektedir. Bununla birlikte, banka faaliyetlerinden kaynaklanan sera gazı emisyon salımlarının periyodik olarak takip edilmesi, emisyon azaltım hedeflerinin oluşturulması ve azaltım performanslarını periyodik olarak raporlamaları önerilmektedir. Bankalar, sera gazlarını azaltmaya yönelik olarak ISO 14064 Sera Gazı Hesaplama ve Doğrulama Yönetim Sistemi kurulması seçeneği de değerlendirebilirler.

İklim değişikliği ile mücadele ve adaptasyonda, iç etkilerin yönetimine ek olarak, bankaların aşağıdaki konulara önem vermeleri önerilmektedir.

- Mevcut ulusal strateji ve eylem planlarına paralel olarak iklim değişikliği finansmanının desteklenmesi,
- İklim değişikliği kaynaklı risklerin ve fırsatların değerlendirilebilmesi ve yönetilebilmesi için kapasite geliştirilmesi,
- Çevresel ve sosyal risk değerlendirme sürecine özellikle fiziksel iklim risklerinin de dâhil edilmesine veya ihtiyaca yönelik olarak

20) Konuyla ilgili detaylı bilgi için (https://webdosya.csb.gov.tr/db/iklim/editordosya/uyum_stratejisi_eylem_plani_TR.pdf)

21) Konuyla ilgili detaylı bilgi için (<http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/1814/Sanayi+ve+Teknoloji+Bakanligi+2019-2023>)

22) Konuyla ilgili detaylı bilgi için (<https://enerji.gov.tr/bilgi-merkezi-enerji-verimlilik-ulusal-enerji-verimlilik-eylem-planı>)

alternatif değerlendirme araçlarının geliştirilmesi/kullanımına yönelik çalışmalar yapılması,

- İklim değişikliğinin kısa, orta ve uzun vadede yaratacağı deniz seviyesinin yükselmesi ve aşırı hava olaylarının sıklık ve etkilerinin artışı gibi fiziksel risklerden kaynaklı operasyonel risklerin değerlendirilmesi ve aksiyon planlarının oluşturulması,
- İklimle Bağlantılı Finansal Beyanlar Görev Gücü'nün (TCFD) tavsiyeleri²³ doğrultusunda, iklim değişikliği ile ilgili finansal risk ve fırsatların değerlendirilmesi, iklim değişikliği kaynaklı fiziksel ve geçiş risklerinin, risk yönetimi süreçlerine entegre edilmesi için çalışmalar yapılması ve belirlenen risklerin şeffaf bir şekilde beyan edilmesi/raporlanması,
- İklim değişikliği ve mücadele konusunda çalışmalar yapan başta UNEP-FI²⁴ olmak üzere ulusal ve uluslararası inisiyatiflerin çalışmalarının takip edilmesi,
- İklim değişikliği ile mücadele bilincini toplumda yaygınlaştırıcı ve farkındalığı artırıcı çalışmaların desteklenmesi.

23) Detaylı bilgi için (<https://www.fsb-tcfd.org/publications/final-recommendations-report/>)

24) Detaylı bilgi için (<https://www.unepfi.org/>)

İlke 4.

FİNANSAL SAĞLIK VE KAPSAYICILIK

Sürdürülebilir kalkınmanın en temel odak noktalarından biri olan eşitsizliklerin azaltılması kapsamında, herkesin eşit şekilde finansal hizmetlere erişimine yönelik faaliyetler yürütülmesi önem arz etmektedir.

Finansal kapsayıcılık ve finansmana erişim, bireylerin ve işletmelerin, sorumlu ve sürdürülebilir bir şekilde sunulan, ihtiyaçlarını karşılayan faydalı ve uygun finansal ürünlere ve hizmetlere erişiminin sağlanmasını kapsamaktadır.

Finansal erişim, günlük yaşamı kolaylaştırır ve ailelerin ve işletmelerin uzun vadeli hedeflerden beklenmedik acil durumlara kadar hayatlarını ve faaliyetlerini planlamasına yardımcı olur. İş kurmak ve genişletmek, eğitim veya sağlık hizmetlerine yatırım yapmak, riskleri yönetmek ve yaşamlarının genel kalitesini iyileştirebilecek çözümler için bireylerin finansal hizmetleri kullanma olasılığı daha yüksektir.

BM 2017 verilerine göre, dünyada yaklaşık 2 milyar yetişkin resmi finansal sistemin dışındadır. Finansal hizmetlerin dışında kalma, yoksul bireyler arasında ve küresel yoksulluğun büyük bölümünü oluşturan kırsal kesimlerde yaşayan bireyler de dahil olmak üzere özellikle gelişmekte olan ülkelerde en yüksek düzeydedir. Bu durum, insanların kriz zamanlarında kendilerini koruma ve gelecek için yatırım yapma becerilerini engellemektedir. Bu verilere ek olarak, gelişmekte olan piyasalarda 200 milyondan fazla küçük ve orta ölçekli işletmenin finansmana erişimi bulunmamaktadır, bu durum da kalkınmayı sınırlamaktadır²⁵.

Finansal kapsayıcılık, ekonomik büyüme, istihdam yaratma ve kalkınmanın bir kolaylaştırıcısı ve hızlandırıcısıdır. Finansal hizmetlere uygun fiyatlı erişim ve finansal hizmetlerin kullanımı, ailelerin ve küçük işletme sahiplerinin gelir elde etmesine, düzensiz nakit akışını yönetmesine, fırsatlara yatırım yapmasına, gerilemelere karşı dayanıklılığı güçlendirmesine ve yoksulluktan kurtulmaya çalışmasına yardımcı olur.

Dünyada bankacılık hizmetlerini kullanmayan insanların yaklaşık olarak yarısı, kırsal alanlarda yaşayan veya işgücünün dışında kalan kadınları ve yoksul bireyleri içermektedir²⁶.

25) Detaylı bilgi için (<https://www.unsgsa.org/financial-inclusion>)

26) Detaylı bilgi için (<https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion/overview>)

Tüm bu veriler dikkate alındığında, finansal sağlık ve kapsayıcılık çözümleri için aşağıdaki hususlar ele alınabilir:

- Engelli, yaşlı ve finansmana erişimi zor olan diğer bireylerin hem fiziksel hem de finansal özgürlüklerine katkıda bulunacak şekilde finansal çözümler sunulması,
- Özellikle yoksul bireyler ve kırılgan durumdaki insanlar olmak üzere, bütün erkek ve kadınların mikrofinansı da kapsayan finansal hizmetlere ve ekonomik kaynaklara erişimde eşit haklara sahip olmalarını sağlayacak finansal çözümler geliştirilmesi,
- Üretimin, istihdam yaratmanın, girişimciliğin, yaratıcılık ve yenilikçiliğin desteklediği kalkınma odaklı politikaların desteklenmesi ve finansal hizmetlere erişim yoluyla mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin resmiyet kazanmalarının ve büyümelerinin teşvik edilmesi,
- Bankaların, müşterilerin bilinçli finansal kararlar almalarına ve mali durumlarını yönetmelerine yardımcı olacak ürün ve hizmetler sunmaları,
- Finansal okur yazarlık eğitimlerinin sağlanması.

İlke 5.

İNSAN HAKLARI VE ÇALIŞAN HAKLARI

TBB üyeleri, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ne, Türkiye'nin onayladığı ILO Sözleşmeleri'ne²⁷ ve Türkiye'de insan hakları ve çalışma hayatını düzenleyen mevzuata uyumu ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları²⁸ kapsamında insan hakları ve çalışma haklarına yönelik hedeflere katkı sağlamayı her türlü çalışmasının temelinde sürekli bir hedef olarak kabul eder. Üye bankalar nezdinde, insan hakları ve çalışan hakları konusunda aşağıdaki hususlar ele alınabilir, gerekli düzenlemeler yapılabilir ve politika ve iç süreçleri oluşturulabilir:

- İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi prensiplerine, Türkiye'nin onayladığı ILO Sözleşmeleri'ne ve Türkiye'de insan hakları ve çalışma hayatını düzenleyen mevzuata uyum ile Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında insan hakları ve çalışma haklarına yönelik hedeflere katkı sağlamaya yönelik Kurumsal İnsan Hakları ve Çalışan Hakları Politikası'nın oluşturulması ve hayata geçirilmesi,
- Söz konusu politikanın uygulanması ile ilgili banka içindeki rollerin ve sorumlulukların açık şekilde belirlenmesi,
- İnsan hakları ve çalışan hakları konularında farkındalık artırıcı faaliyetlerin yürütülmesi, bu kapsamda genel eğitimler ile uygulama sorumluluğu olan personele gerekli teknik eğitimlerin verilmesi,
- Çalışan şikâyetleri ve anlaşmazlıkları yönetim mekanizması ("grievances and disputes handling mechanism") ile ilgili bir yapının oluşturulması ve devreye alınması,
- İnsan kaynağı yönetim süreçlerinde fırsat eşitliğinin sağlanması, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile belirlenen ilkelere uygun olarak ayrımcılığın engellenmesi ve bu bağlamda çeşitliliğin desteklenmesi,

27) Konuyla ilgili ek bilgi için ILO internet sitesinde yer alan "Türkiye'nin imzaladığı ILO sözleşmeleri" sayfası incelenebilir

(<https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/lang--tr/index.htm>)

28) 2015 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları için "Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları" incelenebilir (<https://www.un.org/sustainabledevelopment/>)

- Başta İş Kanunu, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu olmak üzere ilgili mevzuat gerekliliklerinin tüm süreçlerde etkin bir şekilde uygulanması,
- İnan hakları ve çalışan hakları konularının kurumun Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirme sürecinin bir parçası haline getirilmesi, bu bağlamda müşteriler ve diğer paydaşlarla insan hakları veya çalışan haklarının ihlaline yönelik iş ilişkilerine girilmesi veya bu tip hizmetlere aracılık edinilmesinden kaçınılması,
- İnan hakları ve çalışan hakları düzenlemelerine uyum, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına katkı sağlamaya yönelik uygulamalar, sürdürülebilirliğe yönelik raporlar ve farkındalık artırıcı faaliyetler ile tüm paydaşların insan hakları ve çalışan hakları uygulamalarını teşvik edici aktiviteler yapılması,
- Hizmet alınan tüm tedarikçilerde insan haklarının önemini vurgulayan farkındalık artırıcı faaliyetlerin yürütülmesi ve tedarikçilerin çalışma mevzuatına uyumunun teşvik edilmesi,
- İnan hakları konusunda, banka çalışanı veya banka yerleşkesinde hizmet veren dış firma çalışanı ayırımı yapılmaksızın tüm çalışanlara eğitim verilmesinin sağlanması.

İlke 6. KAPSAYICILIK VE FIRSAT EŞİTLİĞİ

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kadınların güçlendirilmesi, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için kritik önem taşımaktadır²⁹. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azalması ve kadınların ekonomik yaşama aktif katılımı, daha adil toplumların oluşabilmesi için önem taşıyan faktörlerdir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı gelir dağılımındaki eşitsizlikle mücadele önümüzdeki yıllarda en önemli gündem maddelerinden biri olmaya devam edecektir³⁰.

Bu bağlamda kurumlar, toplumsal cinsiyet eşitliğine ve kadınların güçlendirilmesine verilen önemin göstergesi olarak kapsayıcılık ve fırsat eşitliği stratejisinin olduğu bir çalışma ortamı yaratmaya yönelik gerekli düzenlemeleri yaparak iç politikalar oluşturabilir. Ayrıca, kapsayıcılık ve fırsat eşitliği stratejisi ile ekonomik büyümeye katkı sağlamanın yanında, kurumlar çalışanlarını farklı düşüncelere ve çeşitliliğe saygı duymaya teşvik edebilecektir. Kapsayıcılık ve fırsat eşitliğini çeşitli uygulamalarla desteklemek adına ise çalışanlarının tüm yan haklarda ve uygulamalarda eşitlik ilkesini, kurum içerisinde yaygınlaştırabilir ve eşit ücret politikası ile kapsayıcılık kültürü desteklenebilir. Ayrıca, ayrımcılık ve tacizi önleme politika ve prosedürlerini tüm çalışanları ile şeffaf bir şekilde paylaşarak aldığı önlemleri erişilebilir hale getirebilir ve şikâyetin dile getirilebilmesini sağlayabilecek bir şikâyet mekanizması oluşturabilir.

Kurumlar, toplumsal cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi farklı boyutları analiz ederek takip edebilir ve bu gruplara yönelik çalışmalar gerçekleştirebilir. Bu kapsamda, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kapsayıcılık ilkelerinin tüm çalışanlar tarafından benimsenmesini sağlamak için eğitimler düzenlenebilir. Aynı zamanda, kadın çalışanlara yönelik kadın liderlik ve mentorluk çalışmaları yürütülebilir.

29) Konuyla ilgili ek bilgi için, Dünya Bankası tarafından hazırlanan “World Development Report 2012: Gender Equality and Development” raporu incelenebilir (<https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/4391>)

30) Konuyla ilgili detaylı bilgi için, Dünya Ekonomik Forumu (World Economic Forum) tarafından hazırlanan, Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu 2020 Raporu (“Mind the 100 Year Gap”) incelenebilir (<https://www.weforum.org/reports/gender-gap-2020-report-100-years-pay-equality>)

Çalışanlar arası toplumsal cinsiyet eşitliği ve kapsayıcılık bilincinin sağlanmasının yanı sıra bu konudaki farkındalığın paydaşlar arasında da artırılması yönündeki girişimlerin desteklenmesi, fırsat eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi konusundaki çalışmaların artmasına katkıda bulunacak ve ulusal düzeyde çeşitli finansal ürünlerin, teşviklerin ve sertifikasyon çalışmalarının geliştirilmesine zemin oluşturabilecektir.

Toplumsal cinsiyet ve fırsat eşitliği alanındaki çalışmaların tüm sektöre yaygınlaştırılması amacıyla bu konuda faaliyet gösteren ulusal ve uluslararası inisiyatiflerle iletişim ve bu inisiyatiflere üyelikler faydalı olabilecektir. Bu inisiyatiflerin bazıları aşağıda belirtilmektedir:

Kadınların, tüm sektörlerde ve her düzeyde, ekonomik yaşamın içinde yer alabilmelerini sağlamak amacıyla kadınların güçlenmesini hedefleyen özel sektörün küresel en önemli girişimlerinden biri Kadının Güçlenmesi Prensipleri (Women's Empowerment Principles – WEPS)³¹ platformudur.

2010 yılında Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UN Global Compact) ve Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi (UN Women) ortaklığında oluşturulan WEPS platformu, özel sektöre; iş yerlerinde, piyasalarda ve toplum genelinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için dikkate almaları gereken önemli noktaları sunmaktadır. Kadının Güçlenmesi Prensipleri, iş dünyası liderlerinin, toplumsal cinsiyet eşitliğini ilerletecek şirket politikaları oluşturmaya yönelik 7 ilkeye açıkça taahhüt vermelerini istemektedir.

Kadın istihdamını teşvik etmek için KAGİDER önderliğinde, Dünya Bankası teknik desteği ve bağımsız denetim firmaları iş birliği ile Fırsat Eşitliği Modeli (FEM)³² sertifika programı geliştirilmiştir. Bağımsız bir değerlendirme sürecinden geçtikten sonra Fırsat Eşitliği Sertifikasına hak kazanan kurumlar, yapıları, eylemleri ve istihdam olguları ile toplumsal cinsiyet eşitliğine ve istihdamda kadın güçlenmesine duyarlı olduklarını ulusal ve uluslararası kamuoyu nezdinde tescil ettirmiş olmaktadır.

“İş’te Eşitlik Platformu” T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı liderliğinde ve Dünya Ekonomi Forumu iş birliğiyle oluşturulmuştur. Kadınlara

31) Konuyla ilgili detaylı bilgi için Kadının Güçlenmesi İlkeleri (Women's Empowerment Principles) incelenebilir (<https://www.weeps.org/>)

32) Konuyla ilgili detaylı bilgi için KAGİDER Fırsat Eşitliği Modeli (FEM) sertifikasının detaylı açıklamalarının yer aldığı internet sitesi incelenebilir (<https://www.kagider.org/kurumsal/projeler-etkinlikler/projeler/lists/projeler/f%C4%B1rsat-e%C5%9Fitli%C4%9Fi-modeli>)

ra yönelik ekonomik katılım ve fırsatlar uçurumunu azaltmak amacıyla 11 ilkeden oluşan “İşte Eşitlik Bildirgesi” hazırlanmış ve kurumların imzasına sunulmuştur. Kurumların işyerinde cinsiyet eşitliğine yönelik taahhütlerde bulunması gerekmektedir.

Ayrıca kurumlar, yukarıda sıralanan yaklaşımları merkezlerine alarak kapsayıcılık ve fırsat eşitliği alanlarında tüm çalışanlara veya tüm dış paydaşlara yönelik süreç ve girişimlerin koordinasyonunu sağlarken, aynı zamanda eşitsizliklerin azaltılması yolundaki sorumlu ve sürdürülebilir kalkınma yaklaşımını odağına alan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na aktif katkıda bulunabilecektir³³.

33) Konuyla ilgili ek bilgi için Dünya Bankası (WB) tarafından hazırlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na sağlanabilecek katkı ve hedeflerin yer aldığı “WDI: SDG Goals and Targets” incelenebilir (<https://datatopics.worldbank.org/sdgs/sdg-goals-targets.html>)

İlke 7.

PAYDAŞ KATILIMI VE İLETİŞİM

Sürdürülebilirlik alanındaki faaliyetlerin, çalışanlar, müşteriler, toplum, kamu kuruluşları, hissedarlar, bağlı ortaklıklar, tedarikçiler ve sivil toplum kuruluşları da dâhil olmak üzere, iç ve dış tüm paydaşların ihtiyaç ve beklentilerinin de dikkate alınarak yürütülmesi esastır.

Bu ihtiyaçların ve önceliklerin belirlenebilmesi, kurumun eksiklerinin ve gelişme noktalarının tespit edilmesi ve sürdürülebilirlik faaliyetlerinin bu doğrultuda yönlendirilebilmesi amacıyla paydaşlarla şeffaf ve çift yönlü bir iletişim kurulması önemlidir.

Bankaların paydaşları arasında, bunlarla sınırlı kalmamak üzere, aşağıdaki gruplar yer almaktadır. Bu gruplara yönelik uygun paydaş iletişim stratejilerinin³⁴ geliştirilerek, bankayla iletişim kurabilecekleri kanalların oluşturulması ve duyurulması önerilir.

- Hissedarlar
- Çalışanlar
- Bağlı ortaklıklar ve iştirakler
- Devlet ve kamu kurumları
- Düzenleyici otoriteler
- Uluslararası finansal kuruluşları
- Medya
- Müşteriler
- Sendikalar ve çalışan örgütleri
- Sivil toplum kuruluşları
- Ulusal ve uluslararası inisiyatifler, sektör birlikleri
- Tedarikçiler ve destek hizmeti sağlayıcıları
- Üniversiteler ve düşünce kuruluşları
- Yatırımcılar
- Derecelendirme kuruluşları

34) Ek bilgi için Birleşik Devletler Çevre Koruma Ajansı (EPA) tarafından hazırlanan "Communication Strategies" belgesi incelenebilir (<http://www.epa.gov/superfund/community/pdfs/toolkit/comstrats.pdf>)

Bankanın sürdürülebilirlik faaliyetlerinin planlaması ve yürütülmesinde paydaş katılımının³⁵ sağlanması önerilir. Bankanın öncelikli konularının belirlenmesi, söz konusu sürdürülebilirlik önceliklerinin stratejilerle ilişkilendirilmesi ve ilgili süreçlere/projelere/faaliyetlere yönelik politika ve prosedürlerin geliştirilmesi sırasında gerekli görülen alanlarda paydaş görüşlerine başvurulabilir.

Paydaş katılımının verimli şekilde yürütülmesi için, hangi paydaşlarla, hangi amaçla, ne konuda ve ne sıklıkla iletişime geçileceğinin net bir şekilde tanımlanması önem arz etmektedir. Paydaş gruplarının belirlenmesi ve banka açısından öncelik seviyelerine karar verilmesi için, ilgili paydaşın konu hakkındaki bilgi ve birikimi ile etkinliği, banka aktivitelerinden ne ölçüde etkilendiği, bankayla mevcut iletişimi ile bu iletişimden beklentileri gibi pek çok kriter göz önünde bulundurulur. Bu kapsamda dikkate alınacak bir diğer etken de bankanın faaliyetlerinden doğrudan ve dolaylı olarak etkilenen paydaşların ayırt edilmesidir. Paydaşların banka için öncelik seviyesinin zaman içinde değişeceği de göz önünde bulundurularak, bu bağlamda gruplandırılması gerekli görüldüğü takdirde belirli aralıklarla tekrar yapılabilir. Aynı zamanda paydaş görüşüne başvuru konu özelinde de paydaşların öncelik derecesi değişiklik gösterebilmektedir. Paydaş katılımına konu olacak başlık ve öncelik dereceleri belirlenirken bütün bu değişkenlerin göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir.

Paydaş katılımına konu olan başlık ve banka açısından bu başlıkla ilgili olarak öncelikli paydaşların belirlenmesinden sonra her bir paydaş grubu için en verimli olacak iletişim yöntemi ya da yöntemleri seçilir. Paydaş katılımının kolaylaştırılması için açık ve şeffaf iletişim kanalları belirlenmelidir. Ayrıca sürecin verimli ilerleyebilmesi amacıyla paydaşlardan alınacak öneri, tespit, şikâyet ve eleştiriler³⁶ bankanın ilgili ekipleri tara-

35) Konuyla ilgili ek bilgi için; "AA1000 Stakeholder Engagement Standard 2015" (<https://www.accountability.org/standards/>), "Stakeholder Engagement Handbook" (<https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/32829/HandBook-2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>) "Stakeholder Engagement and the Board: Integrating Best Governance Practices" (https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/bac56797-a3a7-4e24-90f6-efa9ab7363e0/FINAL%2BFocus8_5.pdf?MOD=AJPERES&CVID=jtCwtmnc), "Stakeholder Engagement: A Good Practice Handbook for Companies Doing Business in Emerging Markets" (https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/affbc005-2569-4e58-9962-280c483baa12/IFC_StakeholderEngagement.pdf?MOD=AJPERES&CVID=jkD13-p)

36) Ek bilgi için EIB tarafından hazırlanan "Complaints Mechanism Principles, Terms of Reference and Rules of Procedure" dokümanı incelenebilir (http://www.eib.org/attachments/strategies/complaints_mechanism_policy_en.pdf)

findan uygun şekilde değerlendirilmeli ve paydaş iletişim çalışmalarının sonuçları ve bu doğrultuda yapılan iyileştirmeler veya alınan aksiyonlar hakkında paydaşlara geri bildirim yapılmalıdır.

Sürdürülebilirlik raporu, entegre rapor ya da entegre faaliyet raporu gibi raporlar, paydaş katılımı süreci ile saptanan önemli konular hakkında bankanın aldığı aksiyonların paydaşlarla paylaşılması açısından kullanılan önemli araçlardır. Raporlama ile ilgili bilgiler işbu Kılavuz'daki "İzleme ve Raporlama" ilkesi kapsamında detaylandırılmıştır.

Paydaşlarla sürekli ve şeffaf iletişimin sağlanmasının yanı sıra bu iletişimin düzenli aralıklarla izlenmesi de önem taşımaktadır. Bu kapsamda, paydaş katılımı sürecinin verimli işleyip işlemediğini anlamak için bazı performans kriterleri belirlenebilir. Ayrıca paydaşların bankanın sürdürülebilirlik performansına ilişkin algısının zamana yaygın değişimini izleyebilmek için aşağıdaki konuların takip edilmesi önerilmektedir:

- Paydaşların yoğun olarak odaklandıkları ve/veya eleştirdikleri konular,
- Sürdürülebilirlik açısından kurumla ilgili yapılan değerlendirmeler sonucunda oluşan derecelendirme ve sıralama sonuçları,
- Kurumun iç ve dış iletişiminde sürdürülebilirlik konularına yer verilmesi.

Paydaş iletişiminin önemli bir diğer boyutu da ulusal ve uluslararası inisiyatiflerle yürütülen ilişkiler ve iş birlikleridir. Bu türden iş birlikleri ve üyelikler, sürdürülebilirlik alanındaki çalışmaların ve iyi uygulamaların sektörde yaygınlaştırılması açısından faydalı olacaktır. Bu inisiyatiflerden bir kısmına aşağıda yer verilmiştir:

- Birleşmiş Milletler Çevre Programı Finans Girişimi (United Nations Environment Programme - Finance Initiative (UNEP FI))
- Birleşmiş Milletler Sorumlu Bankacılık Prensipleri (United Nations Principles for Responsible Banking (UN PRB))
- Birleşmiş Milletler Sorumlu Yatırım Prensipleri (United Nations Principles for Responsible Investment (UN PRI))
- Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (United Nations Global Compact)
- Sürdürülebilir Kalkınma İçin Dünya İş Konseyi (World Business Council for Sustainable Development)

- Ekvator İlkeleri (The Equator Principles)
- Küresel Raporlama İnisyatifi (Global Reporting Initiative (GRI))
- Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Committee (IIRC))
- Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA)
- Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project (CDP))
- Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği
- İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD)
- Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA)
- Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF)
- Kadını Güçlendirme İlkeleri (Women's Empowerment Principles (WEPs))
- Türkiye Bankalar Birliği Sürdürülebilirlik Çalışma Grubu
- Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı (UN Sustainable Development Solutions Network (SDSN))

Bankanın sürdürülebilirlik konusunda kamuoyunu bilgilendirmeye, farkındalığı artırmaya ve diğer kurumları özendirmeye yönelik faaliyetlerde bulunması da gözetilmelidir. Bu faaliyetler sektöre yönelik eğitim, seminer, konferans gibi etkinlikler³⁷ olabileceği gibi daha geniş bir tabana yönelik yürütülen sosyal sorumluluk projeleri de olabilir.

37) Ek bilgi için, UN Global Compact tarafından hazırlanan "Setting up a Multi-Stakeholder Panel as a Tool for Effective Stakeholder Dialogue" incelenebilir (http://www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/human_rights/Resources/Stakeholder_Panels_Good_Practice_Note.pdf)

İlke 8. KURUMSAL YÖNETİM

Yakın zamana kadar yatırımcılar tarafından sağlanan sermayenin idaresi ile sorumlu olan yöneticilerin şirketi bu yatırımcılara hesap verebilir, şeffaf, adil ve sorumlu şekilde yönetmesine yönelik kurallar ve ilkeler bütünü olarak tanımlanan kurumsal yönetimin hitap ettiği çerçeve günümüzde tüm paydaşları kapsar hale gelmiştir. Şirketlerin paydaşlara karşı her zamankinden daha fazla hesap verme sorumluluğuna sahip olduğu bu çağda, çevresel ve sosyal açıdan sorumlu faaliyetler şirketler açısından ön plana çıkarken kurumsal yönetim yaklaşımının tüm paydaşlar gözetilerek belirlenmesi ihtiyacı da ortaya çıkmış ve kurumsal yönetim sürdürülebilirliğin temel bileşenlerinden biri haline gelmiştir.

Kurumsal yönetimin esaslarından olan hesap verebilir, şeffaf, adil ve sorumlu bir yönetim yaklaşımının bir şirketin tüm fonksiyonları tarafından benimsenerek uygulanması, o şirketin sürdürülebilirlik ilkelerine uygun bir şekilde yönetildiği anlamına gelecektir.

Kurumsal yönetim uygulamalarının şekillendirilmesinde ele alınması beklenen birtakım faktörler, bunlarla sınırlı olmamak üzere, aşağıdaki gibidir:

- Yönetim Kurulu yapısı
- Bağımsız üyeler
- Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdür ayrımı
- Yöneticilerin mali hakları
- Denetim mekanizmaları
- İş etiği, rüşvet ve yolsuzlukla mücadele ile çıkar çatışması konularının yönetişimi

Kurumsal yönetime ilişkin faaliyetlerin uluslararası kabul görmüş standartlarda uygulanması, uluslararası düzenlemeler ve iyi uygulamaların yakından takip edilerek kurumsal yönetim uygulamalarının sürekli olarak geliştirilmesi önerilir³⁸. Bu çerçevede OECD Kurumsal Yönetim İlkeleri³⁹

38) <https://corp.gov.law.harvard.edu/2016/09/08/principles-of-corporate-governance/>

39) <http://www.oecd.org/corporate/principles-corporate-governance/>

uluslararası ve geçerli bir referans noktası olarak alınabilir. Öte yandan, konuya ilişkin olarak uyum sağlanması gereken yerel mevzuat da bulunmaktadır. Bu doğrultuda Bankaların, ilgili mevzuat kapsamında belirlenmiş Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)⁴⁰ ve Sermaye Piyasası Kurumu (SPK)⁴¹ tarafından yayınlanmış olan kurumsal yönetimle ilgili mevzuata sürekli ve tam uyumu hedeflemesi gözetilmelidir. Mevzuata uyumun ötesine geçilerek iyi uygulama örneklerinin geliştirilmesine zemin oluşturmasını teminen, kurumsal yönetim performansının bağımsız kuruluşlar tarafından gözden geçirilmesi önerilir.

SPK tarafından Kurumsal Yönetim Tebliği kapsamında ilan edilen “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi”⁴², halka açık ortaklıkların Çevresel, Sosyal, Kurumsal Yönetim çalışmalarını yürütürken açıklamaları beklenen temel ilkeleri ortaya koymakta olup, söz konusu ilkelerin takip edilmesi ve “uy ya da açıkla” prensibiyle raporlanması gerekmektedir.

Sürdürülebilirlik kavramının bankanın tüm operasyonlarına tam entegrasyonu için uygun yönetim yapısının⁴³ kurulması kritik önemdedir. Bankanın kurumsal yönetim yapısı içinde sürdürülebilirlikle ilgili tüm konulara dair görev, rol ve sorumlulukların belirlenmesi, denetim mekanizmalarının kurulması ve iç ve dış raporlamanın kurumsal yönetim sürecinin bir parçası haline getirilmesi önemlidir. Sürdürülebilirlik yönetiminde sahipliğin en üst seviyede belirlenmesi ve kurum içinde sürdürülebilirlik konularını yürütecek özel bir yapılanmanın oluşturulması önerilir.

Sürdürülebilirlik faaliyetleri kapsamında hedefler belirlenmeli, performans göstergeleri saptanmalı ve bu doğrultuda düzenli raporlama yapılması teşvik edilmelidir. Banka ve paydaşları için önem arz eden konulardaki gelişme alanlarıyla ilgili hedefler belirlenmeli, ihtiyaç halinde paydaş analizi yapılmalı ve belirlenen hedefler, bankanın vizyonu ve stratejileriyle örtüşmelidir. Ayrıca bankanın vizyonu ve stratejileri belirlenirken sürdürülebilirlik ile ilgili hususlar da dikkate alınmalıdır.

40) <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=10750&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

41) <https://www.spk.gov.tr/Sayfa/Index/10/0>

42) <https://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20201002/0>

43) <https://corp.gov.law.harvard.edu/2016/09/08/principles-of-corporate-governance/>

İlke 9. KURUMSAL KAPASİTE GELİŞTİRME

Kapasite geliştirme, sürdürülebilir yönetim stratejisini geliştirmek ve en iyi şekilde işletebilmek için bankanın politikası, kurumsal yapısı, kullanmakta olduğu sistemleri ve insan kaynakları ile ilgili yapmış olduğu tüm iyileştirme çalışmalarını içeren bir süreçtir⁴⁴. Bu anlamda kapasite geliştirme, bankanın tüm kurumsal, organizasyonel, teknolojik, kaynak ve insan kapasitesini kapsamaktadır. Kapasite geliştirme faaliyetlerinde iletişimde bulunulan ulusal ve uluslararası inisiyatifler tarafından sağlanan eğitim fırsatları⁴⁵ değerlendirilmelidir.

Sürdürülebilirlik kavramının hem bankanın çalışanları hem de müşteriler ve toplum da dâhil olmak üzere paydaşlar tarafından içselleştirilebilmesi, çevresel ve sosyal risklerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve yönetilebilmesi, çevresel ve sosyal faktörlerin banka süreçlerine ve karar verme mekanizmalarına tam olarak entegre edilmesi için kurumsal ve sektörel kapasitenin geliştirilmesi her bankanın temel hedefleri arasında yer almalıdır. Bu yöndeki faaliyetler iç kapasite geliştirme ve dış kapasite geliştirme başlıkları altında takip edilebilir.

44) Konuyla ilgili ek bilgi için, Afrika Kalkınma Bankası Grubu tarafından hazırlanan “Bank Group Capacity Development Strategy” ve EBRD tarafından hazırlanan “Capacity Building/Assesment” çalışmaları incelenebilir

(<https://www.afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/Policy-Documents/Bank%20Group%20Capacity%20Development%20Strategy.pdf>,

<https://www.ebrd.com/work-with-us/procurement/capacity-building-assesment.html#:~:text=Capacity%20Assesment%20and%20Capacity%20Building,in%20partnership%20with%20the%20Client>,

https://www.ebrd.com/downloads/procurement/project/EBRD_Capacity_Building_Report.pdf)

45) Konuyla ilgili ek bilgi için TBB, Dünya Bankası, IFC, UNEP FI gibi kurumlar tarafından sağlanabilecek e-öğrenme hizmetleri incelenebilir

(<https://www.tbb.org.tr/faaliyetler/egitim/6>, <https://egitimportali.tbb.org.tr/>, <https://olc.worldbank.org/>,

https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/sustainability-at-ifc/company-resources/tools+for+clients,

<https://www.unepfi.org/training/training/>)

İç Kapasite Geliştirme

Bankanın, faaliyetlerini sürdürülebilirlik esasları doğrultusunda yürürebilmesi, çevresel ve sosyal etkilerini tam ve doğru anlayıp yönetebilmesi ve sürdürülebilirlik kavramının tüm çalışanları tarafından içselleştirilebilmesi için çalışanların bu konuda gerekli farkındalık⁴⁶ ve eğitime sahip olması gerekir. Bu doğrultuda atılması önerilen adımlar şöyledir:

Farkındalık Etkinlikleri

Sürdürülebilirlik kavramının bankanın faaliyetleri açısından önemi hakkında tüm çalışanların temel anlayışa sahip olması hedeflenir. Böylelikle sürdürülebilirlik anlayışı tabana yayılarak içselleştirilebilecektir. Yapılacak etkinliklerde bankanın tüm seviyeleri hedeflenmeli ve sürdürülebilirlik kavramının tüm boyutları aktarılmalıdır.

Bu kapsamda çevresel ve sosyal etkilerin yanı sıra yönetim, kapsayıcılık, paydaşlarla iletişim, izleme ve raporlama gibi konular da etkinlikler kapsamında dikkate alınabilir.

Çevresel ve sosyal etkilerin tespit edilerek yönetilmesinin, ürün ve hizmetlerde sürdürülebilirlik prensiplerinin gözetilmesinin bankanın risk ve itibar yönetimi açısından önemine yer verilmelidir.

Eğitimler

Sürdürülebilir bankacılık ilkelerinin yerine getirilmesi için temel farkındalığın ötesinde bilgilendirme ve eğitim gerekmektedir. Bu eğitimler görev ve sorumluluklar bazında tasarlanmalı ve detaylandırılmalıdır⁴⁷.

Başka bir deyişle, işbu Kılavuz'un "Kurumsal Yönetim" başlıklı bölümünde detaylandırılan yönetim yapılanmasında yer alan tüm çalışanlar için üstlendikleri sorumluluklarla uyumlu olacak şekilde eğitimler sunulmalıdır.

46) Konuyla ilgili ek bilgi için UNEP-FI tarafından hazırlanan "If You Ask Us: Making Environmental Employee Engagement Happen" çalışması incelenebilir (http://www.unepfi.org/fileadmin/documents/ifyouaskus_engagement.pdf)

47) Konuyla ilgili ek bilgi için, German Federal Ministry of Food Agriculture & Consumer Protection tarafından hazırlanan "E-learning Methodologies A Guide for Designing and Developing e-learning Courses", Swedish Civil Contingencies Agency tarafından hazırlanan "Training Material Development Guide" incelenebilir (<http://www.fao.org/docrep/015/i2516e/i2516e.pdf>, <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26433.pdf>)

Bu konularda banka içi yürütülecek eğitimlerde en öncelikli olarak ele alınması gereken, çevresel ve sosyal etki değerlendirmesi (ÇSED) ve risk yönetimi konusudur. Satış ve pazarlama kadroları da dâhil olmak üzere ilgili tüm çalışanların bankanın uygulamaya koyduğu ÇSED modeli konusunda eğitim alması esastır. Bu eğitimler, bunlarla sınırlı olmaksızın, aşağıdaki başlıkları kapsamalıdır:

- ÇSED modelinin detayları ve nasıl uygulanacağı
- Uygulama örnekleri
- Modelin uygulanmasında başvurulabilecek iç ve dış kaynaklar

Eğitimin parçası olarak çalışanlara ÇSED modelinin uygulanması sırasında banka içinden veya banka dışından başvurabilecekleri uzmanlar sağlanmalıdır.

ÇSED'e ek olarak, bankanın tüm çalışanlarının sürdürülebilirlik kavramının temel bileşenleri hakkında bilgi sahibi haline getirilmesi hedeflenmelidir. Bu kapsamda işbu Kılavuz'da yer alan ana prensipler konusunda da bilgilendirme yapılmalı, bu prensiplerin sürdürülebilirlik açısından önemi aktarılmalıdır. İşlenecek konu başlıkları arasında yönetim, iletişim ve paydaş katkısı, sürdürülebilir ürün ve hizmetler gibi konular bulunmaktadır.

Ölçümleme ve Geri Bildirim

Sürdürülebilir bankacılığın temel unsurlarından biri de yapılan tüm faaliyetlerin ölçülmesi ve sonuçlar doğrultusunda iç ve dış geri bildirim yapılmasıdır. Bu doğrultuda çalışanlar, uygulanmakta olan sistemler, sürdürülebilirlik konusundaki faaliyetler ve bunların sonuçları konusunda düzenli olarak bilgilendirilmelidir. Böylelikle çalışanların da birebir katılımları desteklenmiş olur.

Dış Kapasite Geliştirme

Bankalar, sürdürülebilirlik konusundaki farkındalığın tüm sektöre, müşterilerine ve kamuoyuna yaygınlaştırılmasının fayda ve gerekliliğini kabul eder. Bu doğrultuda bankacılık sektörünün geneline ve ayrıca müşterilerine yönelik farkındalık ve eğitim faaliyetleri düzenlenebilir. Bu faaliyetlerde uluslararası örgütler, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, kalkınma kurumları gibi üçüncü taraflarla iş birliği yapılması, fikir alışverişini ve çok yönlülüğü desteklemek açısından tercih edilmelidir.

Bilgi Paylaşımı ve İş birliği

TBB üyesi bankalar gerek kendi içlerinde gerek dış paydaşlarla bilgi paylaşımı ve iş birliği yapmaya özen göstermelidir. Bilgi paylaşımı ve iş birliğine yatırım yapan kurumlar, ürün ve hizmetlerini geliştirerek performanslarını bu bağlamda artıracaktırlar.

İlke 10. İZLEME VE RAPORLAMA

Sürdürülebilirlik faaliyetlerinin düzenli aralıklarla tüm paydaşlarla iletişiminin yapılması beklenmektedir. Sürdürülebilirlik performansına ilişkin raporlamaların ilgi alanlarına göre birbirinden farklı perspektiflerle olmak üzere tüm paydaşlarca takip edildiği bilinmektedir. Örnek olarak sürdürülebilirlik kriterlerini dikkate alan küresel yatırımların büyüklüğü her geçen gün artarken, yapılan raporlamalar şirketlerin sürdürülebilirlik performansının yatırımcılar tarafından takip edilebilmesine imkân veren en önemli araçlardan biri konumundadır. Sonuç olarak bankalar, sürdürülebilirlik açısından yürüttükleri faaliyetleri, düzenli ve dönemsel olarak iç ve dış paydaşları ile paylaşmalıdır. İyi uygulamalar gözetilerek ve paydaş beklentilerinin mümkün olduğunca güncel bilgilerle karşılanmasını teminen, raporlamanın yıllık bazda yapılması önerilmektedir. Raporlamanın hangi sıklıkta yapılacağı, raporun hangi standartlar çerçevesinde hazırlanacağı ve hangi yöntemle paylaşılacağı net olarak belirlenmeli ve duyurulmalıdır.

Bankalar, sürdürülebilirlik performansını ölçmek, takibini yapabilmek, periyodik ilerlemeleri görebilmek ve paydaşlarıyla iletişimini yapabilmek için kurumlarına özel ana performans göstergelerini (APG) belirlemelidirler. Ayrıca olumlu performansın teşviki açısından bu alandaki APG'lerin, ilgili pozisyondaki çalışanların performanslarıyla ilişkilendirilmesi tercih edilmelidir.

Ek olarak, İlke 7 altında da belirtildiği gibi, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından, Kurumsal Yönetim Tebliği kapsamında ilan edilen “Sürdürülebilirlik İlkeleri Uyum Çerçevesi”⁴⁸, halka açık ortaklıkların Çevresel, Sosyal, Kurumsal Yönetim çalışmalarını yürütürken açıklamaları beklenen temel ilkeleri ortaya koymaktadır. Söz konusu ilkelerin takip edilmesi ve “uy ya da açıkla” prensibiyle raporlanması gerekmektedir.

Belirlenebilecek olan göstergeler, faaliyetlerden doğan doğrudan/dolaylı etkiler (kredilendirme faaliyetlerinden veya operasyonlarından kaynaklanan karbon salımı, kaynak tüketimi vb.) ile ilgili azaltım hedefleri olabileceği gibi geliştirilen sürdürülebilir ürün ve hizmet adedi, çalışan

48) Detaylı bilgi için (<https://www.spk.gov.tr/Duyuru/Goster/20201002/0>)

haklarına ve memnuniyetine yönelik iyi uygulamalar, üye/ımcacı olunması hedeflenen kurum/inisiyatifler, yürütülen sosyal sorumluluk projeleri kapsamında etki edilen kişi sayısı (örneğin yaratılan istihdam veya eğitim verilen genç nüfus) gibi dolaylı etkileri içeren kriterler de olabilir. Söz konusu faaliyetler ile katkı sağlanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na da yer verilerek, yaratılan küresel etkinin de ortaya konulması faydalı olacaktır. İç paydaşlara yapılacak raporlamalar, ilgili kurumun dâhili karar alma süreçlerini yönlendirecek şekilde olmalıdır. Bu kapsamda ana performans göstergelerinin banka performans yönetimi ve yönetim raporlama süreçleri ile entegrasyonu sağlanmalıdır.

Raporlamalarda toplum için yaratılan pozitif etkiye ve azaltılan negatif etkiye de ölçülebilir bir şekilde yer verilmesi, uluslararası alanda öne çıkan iyi bir uygulama olarak görülmektedir. Bu yaklaşım, şeffaflık kültürünü teşvik edecek, faaliyetler yoluyla yaratılan farkı ve bu farkın nasıl yaratıldığını ortaya koyacaktır.

Dış paydaşlara yapılacak olan raporlamanın uluslararası kabul görmüş standartlarda olması tercih edilmelidir. Böylelikle sürdürülebilirlik performansının izlenmesi ve geliştirilmesi uluslararası standartlara uygun olarak yapılabilir ve kurumlar arası paylaşılan verilerin karşılaştırılmasına imkân verecek bir şablon benimsenebilir. Sürdürülebilirlik alanındaki raporlamalar çoğunlukla gönüllülük esasına dayalı olarak yapılmakla beraber, genel kabul görmüş bazı uluslararası standartlar bulunmaktadır:

Küresel Raporlama İnişiyatifi (Global Reporting Initiative (GRI)):

Kapsamlı bir sürdürülebilirlik raporlama çerçevesi sunmaktadır. Ayrıca sektör bazında özelleştirilmiş ekler geliştirilmiştir. En son yapılan revizyon sonucunda 2016 yılı itibarıyla GRI Standards⁴⁹ olarak adlandırılan kriter seti yayınlanmıştır.

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council (IIRC)):

Entegre raporlama, çevre, sosyal ve yönetim konuları ile finansal konuların bütüncül bir bakış açısı ile ele alınarak kurumların kısa ve uzun vadede değer yaratma yöntemlerini ve gelecek yaklaşımlarını sunmayı hedefleyen bir raporlama şekli olarak or-

49) Konuyla ilgili ek bilgi için Global Reporting Initiative internet sitesinde ilgili bölüm incelenebilir (<https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center/>)

taya çıkmıştır. Entegre raporlamanın içeriğinde şirketin finansal ve finansal-olmayan sermaye öğelerini kullanarak yarattığı değere, gelecekte nasıl bir değer yaratmayı hedeflediğine, stratejik yapısına, risk ve fırsatları yönetim şekline ve iş modeline dair bilgilerin yer alması beklenmektedir. Tüm sermaye unsurlarını bütüncül bir yaklaşımla ele alarak yönetme yaklaşımının bir sonucu olması beklenen entegre raporlama; sadece kuruluşun finansal ve finansal olmayan verilerinin bir araya getirilmesinden çok daha fazlasıdır. IIRC tarafından kurumlara yol gösterici olması adına, entegre düşünceyi ve entegre raporlamayı detaylandıran bir çerçeve doküman yayınlanmıştır⁵⁰.

İlerleme Bildirimi (Communication on Progress (COP))⁵¹: Küresel İlerleme Sözleşmesi'nin (UN Global Compact) on ilkesinin uygulanmasında ve mümkün ise BM hedeflerinin ortaklıklar aracılığıyla desteklenmesinde kaydedilen ilerlemeler konusunda paydaşlara yapılan bildirimdir.

Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project (CDP)) Raporlaması⁵²: CDP, iklim değişikliği risklerinin şirketler tarafından nasıl yönetildiğinin raporlanmasında uluslararası kabul gören küresel bir girişimdir. CDP raporlama platformu üzerinden şirketler, doğal kaynakları ve doğal sermayeyi nasıl kullandıklarını, faaliyetleriyle sınırlı kaynakların yeniden üretimini nasıl etkilediklerini, bu alandaki riskleri ve fırsatları nasıl yönettiklerini ve sera gazı emisyonlarını azaltmaya dönük aksiyon ve hedeflerini yatırımcılara raporlamaktadır. Ayrıca şirketlerin emisyon azaltımı hedeflerini, CDP'nin de iş birliği ile ilan edilen Bilim Temelli Hedefler İnisyatifi aracılığıyla, iklim değişikliğine ilişkin bilimsel çalışmalar ışığında ortaya konan küresel hedefle uyumlu şekilde oluşturmaları teşvik edilmektedir⁵³. "İklim değişikliği" programı ile başlayan CDP'nin bugün itibarıyla "su" ve "orman" programları üzerinden raporlama yapma imkânı da mevcuttur.

50) Konuyla ilgili ek bilgi için the International Integrated Reporting Council internet sitesinde ilgili bölümler incelenebilir

(<https://integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/>)

51) Konuyla ilgili ek bilgi için UN Global Compact internet sitesinde yer alan ilgili bölüm incelenebilir (http://www.unglobalcompact.org/COP/making_progress/index.html)

52) Konuyla ilgili ek bilgi için CDP internet sitesinde ilgili bölüm incelenebilir (<https://www.cdp.net/en/info/about-us/what-we-do/>)

53) Konuyla ilgili ek bilgi için SBT internet sitesinde ilgili bölüm incelenebilir (<https://sciencebasedtargets.org/>)

Sürdürülebilirlik konusundaki raporlama, yıllık Faaliyet Raporu kapsamında olabileceği gibi, ilgili bankanın kendi oluşturacağı ayrı bir yapıda da olabilir. Bunun tercih edilmesi durumunda dönemler itibarı ile tutarlılık ve devamlılık sağlanmasına dikkat edilmelidir. Bu doğrultuda raporlama formatının sürdürülebilirlik hedefleri ve performans kriterleri dikkate alınarak oluşturulması ve standartlaştırılması gözetilmelidir.

Yapılan raporlama, kurumun raporlama dönemi içinde sürdürülebilirlik konusundaki önem arz eden tüm faaliyetlerini kapsayacağı gibi, bir önceki dönem sonunda belirlenmiş olan hedeflerle ilgili sonuçları ve gelecek döneme ait hedefleri de içermelidir.

Raporlama içeriğinde, işbu Kılavuz'da yer alan konu başlıkları da dâhil olmak üzere aşağıda tanımlanan noktalar yer alabilir:

- Kurumun etik, insan hakları, kurumsal yönetim, çevresel ve sosyal, iklim değişikliği gibi sürdürülebilirlik açısından önemli konulardaki ilke ve politikaları,
- Çevresel ve sosyal konuların tüm faaliyetlere, ürün ve hizmetlere entegrasyonuna yönelik kısa, orta ve uzun vadeli aksiyon planları,
- Kurum içi sürdürülebilirlik yönetimi yapısı, sorumluluk alanları, denetim yapısı ve diğer yönetim detayları,
- Kurumun sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği ile ilgili risk ve fırsatları ele alışı ile yönetim şekline ilişkin bilgiler,
- Sürdürülebilirlik ile ilgili kriterlerin süreçlere, operasyonlara ve sunulan sektörel hizmetlere entegrasyonu ile ilgili güncel durum (çevresel ve sosyal risk değerlendirme sistemleri, pozitif çevresel ve sosyal etkisi olan ürün & hizmetler ile sorumlu bankacılık faaliyetleri gibi),
- Kurumun kendi faaliyetleri sırasında ortaya çıkan, karbon salımı, enerji ve su başta olmak üzere kaynak kullanımını, atık ve geri dönüşüm miktarı gibi çevresel etkilerle ilgili;
 1. Hacimsel veriler
 2. Karşılaştırmalı dönemsel gelişim
 3. Azaltım hedefleri ve hedeflere ilişkin kaydedilen performans
- Kurumun faaliyetleri ile katkıda bulunduğu ya da odaklandığı Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının verilmesi,
- Kredi süreçlerinde uygulanan Çevresel ve Sosyal Yönetim Sistemi ile ilgili detaylı güncel durum,

- Sürdürülebilirlik anlayışının satın alma faaliyetlerine ve tedarik zinciri iletişimine entegrasyonu ile ilgili yürütülen faaliyetler,
- Kurumun çalışan memnuniyeti ve hakları başta olmak üzere insan kaynağı hakkında bilgi,
- İç ve dış paydaşlarla yürütülen iletişim çalışmaları,
- Sürdürülebilirlik alanında kurulan iş birlikleri, desteklenen inisiyatifler ve yürütülen projeler hakkında bilgi,
- Sosyal sorumluluk faaliyetleri ve projeleriyle yaratılan çevresel ve sosyal pozitif etki hakkında veriler.

Ancak, raporun içeriğinin belirlenmesi için paydaş katılımı sürecinden elde edilecek bulguları da kapsayan bir önceliklendirme analizi yapılması esastır. Bu analizin “Paydaş Katılımı ve İletişim” ilkesi altında yer verilen hususlar da göz önünde bulundurularak yapılması önerilmektedir. Eğer bir konu, bir veya daha fazla paydaşın kararlarını, faaliyetlerini, davranışlarını ve/veya bankanın kendisini etkiliyor veya etkileme ihtimali bulunuyorsa, Banka için “öncelikli” bir konu olarak kabul edilmeli ve sürdürülebilirlik raporunda yer verilmelidir. Yapılan tüm raporlamalar bankanın iç kontrol mekanizmaları tarafından denetlenmelidir. Öte yandan rapora kaynak oluşturan verilerin güvenilirliğini teyit etmek amacıyla bağımsız üçüncü kişilerce doğrulanması önerilmektedir.

Sürdürülebilirlikle ilgili raporların tüm paydaşların erişimine açık olacak şekilde kamuoyuna duyurulması esastır.

Türkiye Bankalar Birliği

Nispetiye Caddesi Akmerkez B3 Blok Kat 13, Etiler 34340 İstanbul

Tel: 0212 282 09 73 • e-posta: tbb@tbb.org.tr

